

Virksomhederne og AMU

– belyst gennem surveys i 2007, 2011 og 2015

Denne undersøgelse sætter spot på virksomhedernes brug af AMU og vurderinger af AMU. Den er designet efter samme skabelon som tilsvarende undersøgelser i 2007 og 2011 og giver derfor mulighed for at følge udviklingen. Dette er vigtigt, ikke mindst for at kunne vurdere, om de ændringer, der er gennemført i AMU-systemet i de senere år, herunder etableringen af VEU-centrene i 2010, har haft den tilsigtede virkning.

Undersøgelsens relevans og målgruppe

AMU-systemet er tiltænkt en central rolle i den løbende opkvalificering af ufaglærte og faglærte medarbejdere på arbejdsmarkedet i Danmark. Det er derfor afgørende, at virksomhederne oplever, at de kan få dækket deres behov for arbejdsmarkedsrettede kompetencer i AMU-systemet.

Rapporten er derfor henvendt til alle, der arbejder med eller er optaget af AMU. Herunder de enkelte AMU-udbydere og VEU-centre, efteruddannelsesudvalg og faglige udvalg, de organisationer der repræsenterer arbejdsmarkedets parter såvel som Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, politikere og andre, der er optaget af samspillet mellem uddannelsessystemet og virksomhederne.

I det følgende sammenfatter vi de vigtigste resultater af undersøgelsen med hensyn til udviklingen i aktiviteten og med hensyn til virksomhedernes vurderinger af AMU.

Den faldende aktivitet på AMU

Aktiviteten på AMU steg kraftigt fra 2007 til 2009, men faldt herefter nogenlunde lige så kraftigt fra 2010 til 2011. Ser man på udviklingen over en længere periode, fra 2004 til 2014, har der været tale om et fald på 18 % i antallet af årselever¹. På trods af dette fald er der dog fortsat tale om en betydelig aktivitet i AMU-systemet med mere end en halv million kursister i 2014².

Udviklingen på AMU-området hænger sammen med et kompliceret samspil af forhold, som kort ridses op i rapporten. Det drejer sig om de økonomiske konjunkturer, forandringer i virksomhedsstrukturen, ændringer i udbudsstrukturen og etableringen af VEU-centrene, ændringer i prissætningen af AMU-kurser samt den uddannelsesdemografiske udvikling.

Faldet i aktiviteten har tiltrukket sig en del opmærksomhed, ikke mindst blandt arbejdsmarkedets parter, VEU-centrene og udbyderne af AMU, der har været ramt økonomisk af aktivitetsnedgangen. Men som undersøgelsen her viser, tegner der sig et lidt andet billede, når man alene ser på aktiviteten målt i antal årselever fra den centrale målgruppe for AMU, det vil sige ufaglærte og faglærte medarbejdere, i forhold til gruppens størrelse.

Således er AMU-aktiviteten målt i antal årselever i forhold til målgruppens størrelse blandt beskæftigede personer med en erhvervsuddannelse eller en grundskoleuddannelse som højeste ud-

¹ En årselev er et udtryk for det aktivitetsomfang, den enkelte kursist gennemgår på et AMU-kursus. Aktivitetsomfanget opgøres i dage, herefter omregnes der, således at: 1 kursistdag = 1/5 elevuge, 1 elevuge = 1/40 årselev.

² En kursist er i denne sammenhæng en person, der deltager i et kursus. Denne enhed er også den, Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling anvender i sin databank. En kursist er således ikke en unik person, da samme person kan deltage i flere kurser. Antallet af cpr-personer er således væsentligt mindre end antallet af kursister.

dannelse på omtrent samme niveau i slutningen af perioden (2013) som i starten af perioden (2004). Dette skal ses i lyset af, at der siden 2008 har været et stort fald i antallet af arbejdspladser i Danmark, som varetages af personer med en erhvervsuddannelse eller en grundskoleuddannelse som højeste uddannelse. Årene 2009 og 2010 skilte sig markant ud fra en i øvrigt relativt stabil aktivitet i tiåret.

Dette er en vigtig pointe, fordi det peger på, at aktivitetsnedgangen ikke primært er et resultat af en nedgang i efterspørgslen efter AMU fra virksomhederne, når det gælder deres ufaglærte og faglærte medarbejdere, men formentlig snarere hænger sammen med, at der er blevet færre medarbejdere i målgruppen for AMU.

Virksomhederne har ikke vendt AMU ryggen

Ovenstående pointe understøttes også af et andet resultat, nemlig at andelen af virksomheder, der ofte eller nogle gange anvender AMU til deres ufaglærte eller faglærte medarbejdere, har været relativt stabil fra 2007 til 2015. I forhold til ufaglærte medarbejdere er det mellem 29 % og 31 % af virksomhederne, og i forhold til de faglærte medarbejdere er det mellem 25 % og 29 % af virksomhederne.

Der er dog store forskelle i virksomhedernes brug af AMU afhængig af deres størrelse målt i antal ansatte, hvilket beskæftigelsesområde, der er tale om, samt i hvilken region virksomheden er lokaliseret. Hertil kommer det mønster, at en større andel af virksomhederne bruger AMU til deres ufaglærte medarbejdere sammenlignet med andelen af virksomheder, der bruger AMU til deres faglærte medarbejdere.

Mindre kontakt mellem virksomheder og AMU-udbydere

Kontakten mellem virksomheder og AMU-udbydere er blevet mindre i en periode, hvor der har været forventninger om at styrke kontakten inden for rammerne af VEU-centrene, der skulle lette virksomhedernes indgang til og brug af AMU-systemet. Samtidig ser omkring halvdelen af virksomhederne gerne, at AMU-udbydere bliver mere opsøgende overfor dem.

Tallene viser, at hvor 31 % af virksomhederne i 2011 vurderede, at AMU-udbydere i høj grad eller i nogen grad var tilstrækkeligt opsøgende over for dem, er dette tal faldet til 25 % i 2015. Denne andel varierer, alt efter såvel hvilken region virksomheden er beliggende i som efter virksomhedens størrelse.

Der har i de senere år og særligt siden etableringen af VEU-centrene i 2010 været meget fokus på at styrke kontakten mellem AMU-udbydere og virksomhederne. Men undersøgelsen viser, at det kun er 30 % af virksomhederne, der har kontaktet en AMU-udbyder vedrørende efteruddannelsesmuligheder inden for de sidste to år, og kun 29 % af virksomhederne, der er blevet kontaktet af en AMU-udbyder. Begge andele er faldet siden 2007, hhv. fra 34 % til 30 % og fra 34 % til 29 %.

Dette giver anledning til, at overveje, hvorfor kontakten mellem AMU-udbydere og virksomheder ikke er blevet styrket inden for rammerne af VEU-centrene. Det ligger uden for denne undersøgelse at vurdere, hvordan denne udvikling hænger sammen med konkrete prioriteringer blandt AMU-udbydere hhv. VEU-centre, de kontrakter der indgås mellem VEU-centrene og Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, øvrige rammer for VEU-centrenes arbejde eller andre forhold.

De største barrierer for at bruge AMU

I både 2007, 2011 og 2015 er det den største andel af alle virksomhederne, der peger på, at det *ikke* at have undersøgt mulighederne for efter- og videreuddannelse under AMU kan være en barriere for at bruge AMU. Selvom denne andel er faldet fra 57 % af virksomhederne i 2007 til

47 % af virksomhederne i 2015, understreger resultatet dog, at der fortsat er behov for, at AMU-udbydere og VEU-centrene styrker det opsøgende arbejde.

Den barriere, den næststørste andel af virksomhederne peger på, er, at de udbudte efter- og videreuddannelsesforløb under AMU ikke dækker virksomhedens behov. Andelen, der vurderer dette, har ligget stabilt i perioden, hvor 40 % af virksomhederne i 2015 svarede, at de i høj grad eller i nogen grad vurderer, at dette kan være en barriere.

Endelig er der fire barrierer, hvor der – modsat de to oven for nævnte – er en *større* andel af virksomhederne, der i høj grad eller i nogen grad har peget på disse i 2015 sammenlignet med i 2011. Det drejer sig om:

- At det er vanskeligt at få overblik over, hvilke AMU-kurser der er relevante for virksomhedens medarbejdere (fra 30 % til 35 %).
- At AMU fokuserer for meget på generelle kompetencer og for lidt på, hvad der er brug for i virksomheden (fra 24 % til 31 %).
- At det er administrativt besværligt at bruge AMU (fra 13 % til 19 %).
- At undervisningen på AMU ikke modsvarer det teknologiske niveau i virksomheden (fra 12 % til 18 %).

Selvom det fortsat er et mindretal af virksomhederne, der peger på disse fire sidstnævnte barrierer, er det en kritisk udvikling for AMU, at en voksende andel af virksomhederne vurderer, at det er vanskeligt at få overblik over relevante AMU-kurser, at AMU fokuserer for lidt på, hvad der er brug i virksomhederne, at det er administrativt besværligt at bruge AMU og at undervisningen på AMU ikke matcher det teknologiske niveau i virksomheden. Dette giver anledning til at undersøge nærmere, hvorfor virksomhederne er blevet mere kritiske over for AMU i lyset af de organisatoriske og strukturelle ændringer, der har fundet sted i perioden.

En større andel af de virksomheder, der bruger AMU, vurderer AMU mere kritisk

Hvor 60 % af virksomhederne, der bruger AMU, i 2011 vurderede, at udbuddet af AMU i høj grad eller i nogen grad var tilstrækkeligt, er dette tal i 2015 faldet til 55 %. Selvom flertallet af virksomheder, der bruger AMU, fortsat er positive i deres vurderinger af AMU, er der fra 2011 til 2015 sket et fald i andelen af virksomhederne, der er positive med hensyn til en række andre væsentlige kvalitetsmål for udbuddet af AMU. Det gælder således andelen af virksomheder, der vurderer:

- at forholdet mellem omkostninger og udbytte er passende.
- at uddannelses tilbuddet i høj grad eller i nogen grad tilrettelægges fleksibelt med hensyn til, hvor det passer virksomheden,
- at AMU giver medarbejderne de kompetencer, virksomheden har brug for,
- at undervisningen niveaumæssigt er tilpasset de ufaglærte medarbejdere.

Virksomheders grunde til ikke at bruge AMU

En stor gruppe virksomheder bruger aldrig AMU. 41 % af de virksomheder, der beskæftiger ufaglærte medarbejdere, bruger aldrig AMU til deres ufaglærte medarbejdere og 47 % af de virksomheder, der beskæftiger faglærte medarbejdere, bruger aldrig AMU til deres faglærte medarbejdere. For begge grupper vedkommende er den vigtigste årsag, som virksomhederne peger på, at de ikke har behov for AMU. Der har dog været et fald i andelen af virksomheder, der peger på denne årsag.

Til gengæld har der for begge grupper vedkommende været en stigning i andelen af virksomheder, der svarer, at AMU ikke giver medarbejderne de kompetencer, virksomheden har brug for: I forhold til virksomheder med *ufaglærte* er stigningen fra 11 % til 20 %, der svarer, at AMU ikke giver de ufaglærte medarbejdere, de kompetencer, virksomheden har brug for. Og i forhold til virksomheder med *faglærte* er stigningen gået fra 17 % til 26 %, der svarer, at AMU ikke giver de faglærte medarbejdere de kompetencer, virksomheden har brug for. Også dette er en kritisk udvikling for AMU, som giver anledning til overveje årsagerne til denne udvikling.

Et interessant fund er det i øvrigt, at det kun er 3 % af de virksomheder, der aldrig benytter AMU i forhold til deres ufaglærte henholdsvis deres faglærte medarbejdere, der peger på, at det er fordi, det er for dyrt. Selvom man på ingen måde kan udelukke, at prisen på AMU, herunder prisstigningerne efter genopretningspakken i 2010, kan have påvirket aktiviteten negativt, viser undersøgelsen altså, at det ikke er prisen som sådan, der afholder de mange virksomheder fra at bruge AMU.

Metode

Undersøgelsen er baseret på en survey blandt et repræsentativt udsnit af virksomheder i Danmark. Surveyen er så vidt muligt tilrettelagt på samme måde som to tilsvarende undersøgelser i 2007 og 2011. I alt 1.131 virksomheder har deltaget, hvilket giver en svarprocent på 44,6 %. EVA vurderer samlet set, herunder på baggrund af en analyse af bortfaldet, at besvarelserne og dermed resultaterne er repræsentative for de danske virksomheder. Som supplement til de indsamlede data gennem surveys, er der anvendt offentligt tilgængelige data fra Databanken hos Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling samt Danmarks Statistik.
